

DAÜ HUKUK FAKÜLTESİ HUKUK 131 ANAYASA HUKUKU
ANAYASA HUKUKU PRATİK ÇALIŞMA I
26.02.2019

SORU 1. Aşağıda verilen örnekleri, maddi/şekli anlamda anayasa kuralları bakımından değerlendiriniz.

1. Yunanistan Anayasasının 11. Maddesi Toplantı Hakkını düzenlemektedir. Buna göre;
“Tüm yunan vatandaşlarının, silahsız ve barışçı yollarla toplanma hakları hukuki güvence altına alınmıştır”.

2. TBMM İçtüzüğü'nün 38. Maddesi; Anayasaya uygunluğun incelenmesi
“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.”

3. Almanya Anayasasının 91c. Maddesine göre;
“...Federasyon ve eyaletler, görevlerinin yerine getirilebilmesi için gerekli bilişim teknolojilerine ilişkin sistemlerin planlanması, kurulması ve faaliyete geçirilmesi için işbirliği yapabilirler.”

4. 1689 Bill of Rights;
“Parlamento'nun iradesi olmaksızın, Krallık otoritesi tarafından yasaların veya yasaların yürütülmesinin askıya alınması gibi bir yetkinin kullanılması hukuka aykırıdır.”

5. Avusturya Anayasasının 10. Maddesine göre;
“Federasyon aşağıda belirtilen alanlarda yasama ve icra yetkilerine sahiptir;...
10. Madencilik faaliyetleri; kesilen ağaçların akarsular vasıtasıyla taşınması dâhil ormancılık faaliyetleri; su hakları; sellerin güvenli şekilde yönlendirilmesi ya da gemi ve salla taşıma faaliyetleri için suların denetimi ve korunması; su yollarının inşası ve bakımı; elektrik üretim tesislerinin ve işletmelerinin düzenlenmesi ve standardizasyonun yanı sıra bu alandaki güvenlik tedbirleri; iki veya daha fazla sayıda eyaleti kapsayacak şekilde gerçekleştirilen elektrik iletimini ilgilendiren hükümler; buharlı ve diğer yakıtla çalışan motorlar; arazi ölçümü;...”

6. İngiliz Kraliyet Davalarının Görüldüğü Mahkeme (Star Chamber), Floyd and Barker, 12 Co. Rep. 23, 77 Eng. Rep. 1305,1607 tarihli kararında,
Yüksek Mahkeme (King's Bench-Queen's Bench) yargıçlarının diğer mahkemelerde yargısal eylemleri nedeniyle görülen davalara karşı bağımsızlıkları bulunduğu karar vermiştir. Mahkeme bu kararında, yargının bağımsız olduğuna hükmetmiştir.

7. 1946 Japon Anayasası 23. Maddesine göre;
Akademik özgürlükler garanti altına alınmıştır.

8. Fransa Anayasasının 1. Maddesi;

“Fransa, bölünmez, laik, demokratik ve sosyal bir Cumhuriyettir. Köken, ırk, veya din ayrımı gözetmeksizin tüm vatandaşlarının yasa önünde eşitliğini güvenceye alır. Tüm inançlara saygı gösterir. örgütlenmesi adem-i merkezileştirilmiştir.”

9. İtalya Anayasasının 117. Maddesine göre,

“...r) Ağırlık ve ölçüler; standart zaman, devletin, bölgelerin ve yerel yönetimlerin verilerinin istatistiği ve bilgisayarlı koordinasyonu ve fikir eserleri; s) Çevre, ekosistem ve kültürel mirasın koruması...” konularında yasama yetkisi Devlete ve bölgelere aittir.

10. Milletvekili Seçimi kanunu 2. Maddesine göre ; *Milletvekili seçimi tek derecelidir. Seçim nispi temsil sistemine göre, genel, eşit ve gizli oyla, bütün yurttan aynı günde yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.*

11. İspanya Anayasasının 41. Maddesine göre;

“..Kovuşturmanın hazırlık aşamasında, eşler bir süre veya beş yıl içinde en az dört yıla varan süre birbirinden ayrı yaşamış olduklarında ve Eşler arasında bir uzlaşma umudu olmadığı durumlarda...” Yasa ile belirlenmiş bir mahkeme, sadece ve sadece şu konularda ikna olması durumunda evliliği bitirebilir.

12. 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 109. Maddesinde; *Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan kurulur. Başbakan, Cumhurbaşkanı’nca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır. Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanı’nca atanır; gerektiğinde Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı’nca görevlerine son verilir.*

13. Alman Seçim Kanunun 1. Maddesi;

“Bu kanundan kaynaklanan değişikliklere bağlı olarak, Almanya Federal Meclisi (Bundestag) 656 üyeden oluşur. Meclis üyesi adayları, kişisel seçim ile birlikte nispi temsil ilkesine uygun olarak, oy hakkına sahip Almanlar tarafından genel, doğrudan, serbest, eşit ve gizli oyla seçilir.”

14. İsviçre Anayasasının Madde 79. Maddesi *Balıkçılık ve Avcılığa ilişkindir. Madde de, Federasyon, balık türlerinin çeşitliliğinin ve özellikle yaşayan vahşi hayvan ve kuşların korunması için, balıkçılık ve av uygulamalarına ilişkin ilkeleri belirler.*

15. Avusturya Anayasasının 140a Maddesi;

“(1) Anayasa Mahkemesi antlaşmaların anayasaya aykırılıklarına hükmedebilir....”

16. 1999 Finlandiya Anayasasının 54. Maddesine göre *Finlandiya’da da ancak doğuştan Finlandiya vatandaşı olanlar Cumhurbaşkanı seçilebilmektedirler, Finlandiya vatandaşlığını sonradan kazananlar Cumhurbaşkanlığına aday olamazlar.*

17. Almanya Anayasasının 72. Maddesine göre;

“...Çevre düzeni; Suların idaresi (kimyasal madde ve tesislere ilişkin düzenlemeler hariç);...gibi Federasyonun, kendi yasama yetkisini kullanması halinde eyaletler Kanun aracılığı ile bu gibi konularda aykırı düzenlemeler yapabilirler...”

18. 1789 Amerikan Anayasasının 21. Değişiklik Ekinin 2. Bölümünde;

Birleşik Devletlerin herhangi bir eyaleti, bölgesi ya da yetkisi altındaki yere, bu eyalet, bölge veya yetki altındaki yer yasalarını ihlal ederek, orada dağıtmak ya da kullanmak için sarhoş edici içki nakletmek veya ithal etmek yasaktır.

19. Letonya Anayasasının 48. Maddesi, Parlamentonun Feshine ilişkindir.

“Meclisin feshini önermeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Bu teklifin ardından ulusal bir referandum yapılacaktır. Referandumda geçerli oyların yarısından fazlası meclisin feshi lehinde ise, Parlamento feshedilmiş kabul edilir. Bu durumda seçimlerin yenilenmesine karar verilir ve seçimler meclisin feshinden itibaren iki ayı geçmemek üzere yapılır.”

SORU 2. Aşağıda örnekleri verilen Anayasa Değişiklik usullerinde benimsenen, anayasayı katılaştırma yöntemlerini tespit ediniz.

1. ABD Anayasasının V. Maddesi;

“Kongre, her iki meclisin üçte iki çoğunluğu gerekli gördüğünde, bu Anayasa’da değişiklik önerebilir, ya da eyaletlerin üçte ikisinin yasama meclislerinin başvurusu üzerine değişiklik önermek üzere bir konvansiyon toplayabilir; her iki durumda da, değişiklikler eyaletlerin dörtte üçünün yasama meclisleri veya eyaletlerin dörtte üçündeki konvansiyonlar tarafından –bu iki onaylama şeklinden biri Kongre tarafından önerilebilir – onaylandığı takdirde her bakımdan ve her konuda bu Anayasa’nın parçası olacak ve geçerli sayılacaktır ;

Ancak, [binsekizyüz yılından önce hiç bir değişiklik birinci maddenin dokuzuncu bölümünün birinci ve dördüncü bentlerini hiç bir şekilde etkilemeyecek; ve] rızası olmaksızın hiç bir eyalet Senato’daki eşit oy hakkından yoksun bırakılmayacaktır”.

2. Rusya Federasyonu Anayasasının 135. Maddesi:

“Rusya Federasyonu Anayasasının 1., 2., ve 9. bölümlerinin hükümleri Federasyon Konseyince değiştirilemez.

Rusya Federasyonu Anayasasının 1., 2., ve 9. bölümlerinin hükümlerinin değiştirilmesine ilişkin teklif Federasyon Konseyi üye tam sayısının ve Devlet Duması milletvekili tam sayısının beşte üçü tarafından desteklenirse, federal anayasal kanun gereğince Anayasal Meclis toplanır.

Anayasal Meclis; ya Rusya Federasyonu Anayasasının değiştirilemezliğini onaylar, ya da Anayasal Meclisin üye tam sayısının üçte ikisi tarafından kabul edilen veya tüm-halk oylamasına çıkarılan Rusya Federasyonunu yeni Anayasa tasarısını hazırlar. Halk oylaması yapılırsa oylamaya seçmenlerin yarısından fazlası katıldığında ve oylamaya katılanların yarısından çoğu lehte oy kullandığı takdirde Rusya Federasyonu Anayasası kabul edilmiş sayılır.”

3. Danimarka Anayasasının 88. Bölümü:

“Millet Meclisi bir anayasa değişikliğini teklifini kabul eder ve hükümet bu değişikliği desteklerse genel seçim ilân edilir. Eğer yeni seçilen Millet Meclisi anayasa değişikliği

teklifini aynı şekliyle onaylarsa, bu onaydan sonra 6 ay içinde değişiklik teklifi seçmenlerin kabulü veya reddi için referandum yoluyla seçmenlere sunulur. Bu oylama için gerekli kurallar yasayla belirlenir. Oylamaya katılanların salt çoğunluğu ve toplam seçmenlerin en az yüzde kırkı lehte oy kullanmış ise ve Kral değişikliği onaylarsa, teklif Anayasa olarak kabul edilir.”

SORU 3. Aşağıda verilen örnek anayasa hükümlerini, katı/esnek anayasa ayırımına göre değerlendiriniz.

1. İspanya Anayasası'nın 168. Maddesi (Anayasada Temel Reformlar)

“1. Anayasanın topluca değiştirilmesi veya Başlangıç Başlığı, Başlık I, Bölüm İki, Kesim 1 veya Başlık II'yi etkileyen kısmi bir değişiklik önerilirse, esas her bir Meclisin üyelerinin üçte iki çoğunluğuyla onaylanır ve Parlamento derhal fesholur.

2. Seçilmiş Meclisler kararı onaylar ve, her iki Meclisin üyelerinin üçte iki çoğunluğuyla onaylanması gereken yeni Anayasa metnini inceler.

3. Değişiklik Parlamento (Cortes Generales) tarafından kabul edildikten sonra onaylanmak üzere referanduma götürülür.”

2. Sırbistan Karadağ Anayasasının 61. ve 62. maddeleri anayasanın kabulü ve değişikliklerine ilişkindir.

61. madde “Anayasa Şartı, Sırbistan Cumhuriyeti ve Karadağ Cumhuriyeti Millet Meclisleri tarafından her ikisinin de kabul ettikleri özdeş bir metin ve Federal Meclis tarafından kabul ve ilan edildiğinde yürürlüğe girecektir.”

62. madde: Anayasa Şartı, Anayasal Çerçevenin kabul ediliş şekli ve prosedürü dahilinde değiştirilebilir.

3. Fransa Anayasasının 89. Maddesi:

“...Ulusal toprak bütünlüğünün tehlikeye girdiği durumlarda, Anayasa'da hiçbir değişiklik prosedürü başlatılamaz ya da devam edilemez. Devletin Cumhuriyet biçiminde herhangi bir değişiklik yapılamaz.”

4. Yunanistan Anayasasının 110. Maddesi anayasa değişikliklerine ilişkin ilk fıkrasında;

“Anayasanın, yönetim biçimini parlamenter Cumhuriyet olduğuna ilişkin hükmü ile Anayasanın diğer bazı hükümleri (İkinci Maddesinin 1. Paragrafı, 4. Maddesinin 1., 4. Ve 7. Paragrafıyla 5. Maddesinin 1. ve 3. Paragraflarıyla, 13. Maddenin 1 ve 26. Paragrafları) dışındaki hükümlerin değiştirilebileceğini öngörmektedir.”

5. Letonya Anayasasının 77. Maddesi,

Letonya Cumhuriyet Meclisinin, ancak Anayasanın Madde 1, 2, 3, 4, 6 veya Anayasanın 77. Maddelerinde değişiklik yaptığı durumlarda, bu değişikliklerin kabulü için referanduma sunulmasını öngörmektedir.

6. 1867 Kanada Anayasası olarak bilinen (The British North America Act, 1867);

Anayasa Değişikliklerine ilişkin herhangi bir hüküm içermemektedir.

7. İspanya Anayasası'nın 169. Maddesi (Anayasada Temel Reformlar)

“Savaş sırasında veya 116’ncı maddede sıralanan hallerde Anayasa değişikliği süreci başlatılamaz.”

8. Belçika Anayasasının 196. Maddesi:

“Savaş sırasında ya da meclislerin federal topraklar içinde serbest şekilde toplanmasının mümkün olmadığı zamanlarda anayasa değişikliğine başlanamaz, ya da anayasada değişiklik yapılması gözetilemez.”

9. Bosna Hersek Anayasasının 3. Paragrafının (c) ve (d) fıkrası

Kanunların onaylanması her iki meclisin onayına bağlıdır. Tüm kararlar her iki mecliste toplantıya katılan ve oy kullananların çoğunluğuyla alınır.

Buna karşın Bosna Hersek Anayasasının Değiştirilmesine ilişkin 10. Madde ise;

Bu anayasa Parlamenter Meclisin kararıyla Temsilciler Meclisi'nde bulunanların ve oy kullananların üçte iki çoğunluğu da dahil olmak üzere değiştirilebilir.

10. Almanya Anayasasının 79. Maddesi Anayasanın değiştirilmesine ilişkin hükümler içermektedir. Buna göre;

“...(2) Böyle bir yasa, Federal Meclis üyelerinin üçte ikisinin onayına ve Federal Konsey oylarının üçte ikisine bağlıdır..”

“(3) Federasyonun eyaletlere bölünmesine, eyaletlerin yasamaya esasen katılmaları ilkesine veya 1 ve 20’nci maddelerde yazılı esaslara ilişkin bir Anayasa değişikliği yasaktır.”

11. Belçika Anayasasının 197. Maddesi:

“Kral’a vekâlet edildiği bir dönemde Kral’ın anayasal yetkileriyle ilgili olarak Anayasada ve Anayasanın 85 ila 88’inci maddeleri, 91 ila 95’inci maddeleri arasında kalan maddelerde ve 106 ve 197’nci maddelerinde değişiklik yapılamaz.”

12. İtalya Anayasasının 139. Maddesi:

“Cumhuriyetin şekli anayasa değişikliğine konu olamaz”

SORU 4. Aşağıda verilen örnek anayasa hükümlerini, ayrıntılı (kazuistik)/çerçeve anayasa ayırımına göre değerlendiriniz.

1. Hindistan Anayasası 395 Madde ve 12 Ek Liste’den oluşmaktadır.

2. Bosna Hersek Anayasası Başlangıç Metni ve 12 Maddeden oluşan bir anayasadır.

3. Alabama Federe Devleti Anayasası, 287 Bölüm ve yaklaşık 727 Ek Değişiklik Maddesi bulunmaktadır.

4. ABD Anayasası 7 Madde ve 27 Değişiklikten meydana gelmektedir.

5. Minnesota Eyalet Anayasası 14. Maddeden oluşmaktadır.

SORU 5. Aşağıda verilen farklı ülkelerin anayasa değişiklik prosedürlerini teklif, karar ve onaylama aşamaları bakımından inceleyiniz. Bu ülkelerde tali kurucu iktidarın ne gibi sınırları olduğunu tespit ediniz.

1. 1958 Fransız Anayasası'nın Anayasa Değişiklikleri Başlıklı 89. Maddesi;

“Anayasayı değiştirme girişiminde bulunma yetkisi Başbakanın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı ve Parlamento üyelerine aittir.

Değiştirme tasarısı ya da teklifi 42'nci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen mühlet içinde görüşülmeli ve her iki Meclis tarafından de aynı hükümlerle kabul edilmelidir. Değişiklik, referandumla onaylandıktan sonra kesinlik kazanır. Bununla birlikte, Cumhurbaşkanı, değişiklik tasarısını Kongre iki Meclis halinde toplantıya çağrılan parlamentoya sunmaya karar verirse bu tasarısı referanduma sunulmaz; bu takdirde, değişiklik tasarısının onaylanması, Kongrede kullanılan oyların beşte üçünün çoğunluğu ile mümkündür. Kongrenin Başkanlık Divanı, Millet Meclisinin Başkanlık Divanıdır. Ülkenin bütünlüğüne zarar verecek hiçbir değişiklik usulüne girilemez ve böyle bir usul sürdürülemez. Hükümetin Cumhuriyet niteliği değişiklik konusu yapılamaz”.

1. İtalyan Anayasası'nın Anayasanın Değiştirilmesi Başlıklı 138. Ve 139. Maddeleri;

Anayasa Niteliğinde Olan Kanunlar Madde 138. *“Anayasanın değiştirilmesine ilişkin kanunlar ve diğer anayasa niteliğinde olan kanunlar her bir Meclis tarafından, birbirini en az üç aylık arayla izleyen iki görüşmeden sonra kabul edilir ve ikinci oylamada her bir Meclisin üyelerinin mutlak çoğunluğunun oylarıyla onaylanır. Söz konusu kanunlar, bir Meclisin üyelerinin beşte biri veya beşyüzbin seçmen veya beş Bölge Meclisinin isteği üzerine, yayımlandıkları tarihten itibaren üç ay içinde referandumla halkın oyuna sunulur. Referanduma sunulan kanun, geçerli oyların çoğunluğuyla onaylanmadıkça yayımlanmaz. Kanun Meclislerin her birinde, üyelerin üçte iki çoğunluğuyla kabul edildiği takdirde referanduma başvurulmaz. Madde 139. Cumhuriyetin şekli anayasa değişikliğine konu olamaz”*

1. Portekiz Anayasası'nın Anayasanın Değiştirilmesi Başlıklı IV. Kısım II. Başlıkta yer alan Maddeleri;

“Anayasada değişiklik Madde 284. (Sorumluluk ve değişiklik zamanı) 1. Cumhuriyet Meclisi son normal değişiklik Kanununun yayımı tarihinden beş yıl sonra Anayasayı değişiklik için gözden geçirebilir. **2.** Ancak, Cumhuriyet Meclisi, üye tamsayısının beşte dört çoğunluğuyla, herhangi bir zamanda olağandışı değişiklik yetkisini kullanabilir. **Madde 285. (Değişiklik süreci başlatma yetkisi) 1.** Vekiller değişiklik girişimi başlatma yetkisine sahiptir. **2.** Bir Anayasa değişiklik taslağı sunulduğunda diğerleri de otuz gün içinde sunulur.

Madde 286. (Kanunu kabul ve yürürlüğe sokma) 1. Anayasa değişikliklerinin üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesi gerekir. **2.** Kabul edilen Anayasa değişiklikleri toplanarak tek bir değişiklik kanunu haline getirilir. **3.** Cumhurbaşkanı bu tür kanunları yürürlüğe koymayı reddedemez.

Madde 287. (Anayasanın yeni metni) 1. Anayasadaki değişiklikler, gerekli değiştirme, ekleme ve çıkarmalarla metne doğru bir şekilde eklenir. 2. Anayasanın yeni metni değişiklik kanunuyla birlikte yayımlanır.

Madde 288. (Değişikliğin sınırlandırıldığı konular) Anayasada değişiklik yapan kanunlar şunlara saygı gösterir: **a)** Ulusal bağımsızlık ve Devletin birliği; **b)** Yönetim şeklinin Cumhuriyet olması; **c)** Kilise ve Devlet arasındaki ayırım; **d)** Vatandaşların hakları, özgürlükleri ve teminatları;

e) İşçilerin, işçi komiteleri ve sendikaların hakları; **f)** Üretim araçlarının mülkiyetine, kamu, özel ve kooperatif ve sosyal sektörlerin sahip olması; **g)** Karma ekonomi çerçevesinde var olan ekonomik planlara olan gereksinim; **h)** Egemenlik yetkisi kullanan organların, özerklik bölgesi organlarının ve yerel yönetim organlarının seçimle gelinen görevlerine genel, gizli ve periyodik seçimle atamalar; ve nispi temsil sistemi; **i)** Siyasi partiler ve demokratik muhalefet hakkını da içeren çoğul ifade ve siyasi örgütlenme; **j)** Egemenlik yetkisini kullanan organların ayrılığı ve birbirine bağımlılığı; **l)** Hukuk kurallarının anayasaya pozitif uygunluk ve ihmal yönünden aykırılık incelemesine tabiliği; **m)** Mahkemelerin bağımsızlığı; **n)** Yerel yönetimlerin özerkliği; **o)** Azor adaları ve Madeira takımadalarının siyasi ve idari özerkliği.

Madde 289. (Değişikliğin sınırlandırıldığı durumlar) Sıkıyönetim veya olağanüstü hal sırasında Anayasayla ilgili hiçbir değişiklik yapılamaz.”.

Pratik çalışma metni izinsiz çoğaltılmaz, paylaşılmaz ve başka mecralarda yayınlanmaz.